

İlkokul Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ile Serbest Zamanlarında Kitap Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi

An Examination of Primary School Students' Reading Habits in Their Spare Time and Their Reading Attitudes

Yeşim

YURDAKUL¹

Utku BEYAZIT²

Aynur BÜTÜN
AYHAN³

Şükran ŞİMŞEK²

Özet

İlkokul yılları çocuğun okumayı öğrenmesi ile birlikte okumaya karşı ilginin belirlendiği ve okuma alışkanlığının temellerinin atıldığı bir dönemdir. Okumanın bir alışkanlık haline gelmesi için çocuklara temel okuryazarlık sürecinden sonra erken yaşlarda okuma ilgisi ve sevgisi kazandırılması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın amacı ilkokul öğrencilerinin serbest zamanlarında okuma alışkanlıklarının ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesidir. Çalışma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Çalışma grubunu Antalya il merkezinde ilkokula devam eden 208 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, "Kişisel Bilgi Formu", serbest zamanlarında okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan "Okuma Alışkanlığı Anketi" ve okumaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik ise Kocaarslan (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "1-6. Sınıflar İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların okuma tutumunun cinsiyete, kitap okuma sıklığına, serbest zamanlarında yaptıkları aktivitelere, okulda kütüphane veya sınıf kitaplığı bulunma durumuna, anne ve babanın kitap okuma sıklığına, ebeveynlerin çocuklarına kitap alma sıklığına, çocukların ebeveynleri ile birlikte kütüphaneye gitme sıklığına, okudukları kitap hakkında ebeveynleri veya öğretmenleri ile sohbet etme sıklığına, çocukların kitap okuma nedenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ebeveynlere, eğitimcilere ve araştırmacılara, öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Okuma tutumu, serbest zaman, okuma alışkanlığı

Abstract

Primary school period, is a stage in which the child's interest in reading arises and the fundamentals of reading habit is set, as the child learns how to read. It is of significant importance to have the children gain a concern and fondness in reading in order to ensure the children acquire reading as a habit. With in this context, it is aimed to examine the reading habits of primary school students in their spare time and their attitudes toward reading. In the study a descriptive research design is implemented. The working group is comprised of 208 children attending to primary school in the city center of Antalya, Turkey. In the study, "Individual Information Form" prepared by the authors, in order to collect socio-demographic data of the children; a questionnaire form prepared by the authors in order to assess the students' reading habits in their spare time and "Reading Attitude Survey for 1-6th Grade Students", adapted into Turkish by Kocaarslan (2016), to assess the students' attitudes towards reading, were administered. As a result, it was seen that children's reading habits differed according to their gender, frequency of reading books, their parents' frequency of reading books and buying books for their children, children's frequency of going to library with their parents, making discussions about the books they read with their parents and teachers and the children's reasons for reading. In accordance with the results of the study, suggestions are brought up for the researchers, teachers and parents.

Keywords: Reading attitude, spare time, reading habit

Alındığı tarih/Received Date:

03.04.2020

Kabul tarihi/Accepted Date:

28.09.2020

Sorumlu yazar: Utku BEYAZIT

e-mail:

proz2proz@yahoo.com

¹ Milli Eğitim Bakanlığı İsmail İtemir İlkokulu, Antalya, Türkiye

² Akdeniz Üniversitesi, Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Antalya, Türkiye

³ Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye

Bu çalışmada kullanılan verilerin bir bölümü "4th International Conference on Language and Literature in Education and Research" (Dresden, Almanya) kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Temel dil becerilerinden olan okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, bir amaç doğrultusunda düzenli bir şekilde gerçekleştirilen, duyu organları aracılığı ile alınan çeşitli sembollerin anlamlandırılması olarak tanımlanmaktadır (Yalçın, 2002; Akyol, 2005). Okuma becerisi, yazılı sembollerin seslendirilmesinin ötesinde yazılı sembollerini tanıma, algılama, yorumlama, zihinsel kavramlara ve anlamlara dönüştürme sürecidir. Bu yönüyle okuma becerisi karmaşık zihinsel bir süreçtir. Okuma ile sembol ve harfleri tanıma sürecinin ötesinde, anlama sürecine vurgu yapılmaktadır. Okuma, gözle algılanan sembol ve işaretlerin beyin tarafından yorumlanarak anlamlandırılması olarak ifade edilmektedir. (Balci, 2009). Karmaşık bir süreç olan okuma, seslendirme ve görme bakımından fiziksel; kavrama bakımından da zihinsel bir süreçtir (İnnalı ve Aydın, 2014). Liu'ya (2010) göre ise okuma, bireylerin metinler ile etkileşime girerken kullandığı zihinsel bir yetenektir. Okuma becerisi ile ilgili yapılan tanımların ortak noktası bilinçli ve bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen bir süreç olduğu ve anlamının mutlaka gerçekleşmesi gerektiğidir. Okuma becerisinin temelinde anlama yer almaktadır. Bu süreçte birey aktif bir rol üstlenerek yazılı metindeki anlamı algılar, düzenler, yorumlar, önceki bilgileri ile yeni gelen bilgiler arasında bağlantılar kurar. Böylece zihinsel süreçleri kullanır ve anlamı üretir.

Bilgi edinme aracı olması yönüyle okuma, bireyin yaşamı boyunca çevresine uyum sağlamasında önemli olan öğrenmenin temel kaynaklarından biri olup (Balci, 2009); toplumsal yaşamın gerekliliklerinden olan okuma, çocukların zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir (İnnalı ve Aydın, 2014; Karadağ, 2014). Chotithama ve Wongwanich (2014) okumanın düşünme süreçleri, problem çözme becerisi ve kavramsallaştırmanın gelişimini desteklediğini belirtmektedir. Okuma bu bağlamda, kavram oluşturma, sonuç çıkarma, genelleme yapma, ilişki kurma gibi üst düzeydeki düşünme becerilerin gelişimine katkı sağladığı gibi sözcük dağarcığı ve anlama becerilerinin gelişimini de etkilemektedir (Mol ve Bus, 2011; Çakıroğlu ve Palancı, 2015). Yıldız ve Okur (2007) okumanın çocuklarda sözcük ve kavram gelişimini etkilediğinin altını çizmektedir. Ramsden ve diğerleri (2013) ise yaptıkları çalışmada okuma yeteneğinin ve alışkanlığının sözel zekâyı desteklediğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra

okuma, çocukların kişilik gelişimini desteklemekte, duygusal ve sosyal gereksinimlerinin karşılanmasını önemli ölçüde etkilemektedir (Tanju, 2010). Çocukların düşünce ve hayal dünyasını geliştirmekte, ona yeni bilgi ve deneyimler sağlayarak geleceğe hazırlamakta; kişiliğini, değerlerini ve ilgilerini etkilemektedir (Sever 1995; İşcan, Arıkan ve Küçükaydın, 2013). Okumanın çocukların akademik başarı açısından da gereksinim duyduğu bir öğrenme aracı olduğu vurgulanmakta, akademik başarı ile okuduğunu anlama becerisi arasında güçlü bir ilişki olduğunu ifade edilmektedir (Lazarus ve Callahan, 2000; İnnalı ve Aydın, 2014). Yıldız (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin okuma motivasyonlarının ve okuduğunu anlama becerilerinin akademik başarıyı yordadığı tespit edilmiştir.

Bireysel ve toplumsal gereksinimlerin karşılanması açısından okuma büyük önem taşımaktadır. Çocukların okuma becerisinden beklenen kazanımları elde etmesi okumanın bir alışkanlık olarak yerleşmesi ve okumaya ilişkin olumlu tutumların geliştirmesi ile mümkündür. Okuma alışkanlığı, okumanın otomatik bir davranışa dönüşmesi, bireyin okumayı zevk kaynağı ve ihtiyaç olarak algılayıp yaşam boyu ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesi olarak ifade edilmektedir (Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004; Balci, 2009). Yapılan araştırmalar okumanın alışkanlık olarak yerleşmesinin, okumaya yönelik tutum ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Güngör ve Açıkgöz Ün, 2006; Balci, Uyar ve Büyükkiz, 2012; Chotitham ve Wongwanich, 2013; Başaran ve Altuner, 2016). Okumaya yönelik olumlu tutum ve ilgi, çocukların serbest zamanlarında okuma etkinliğine yönelmelerini ve okumanın hayat boyu sürecek bir alışkanlık olarak yerleşmesini sağlamaktadır. Seitz (2010), çocukların okumaya karşı yoğun bir ilgi duyduğunda okuma seviyelerini sıklıkla aştığını, tipik okul metinlerinden hoşlanmayan çocukların okumaya katılmakta başarısız olduğunu ve okumaya karşı hayat boyu devam eden bir isteksizlik yaşadığını ifade etmektedir.

Son yıllarda hızlanan ve çeşitlenen teknolojik gelişmelerin çocukların okuma alışkanlığını dolayısıyla okumaya yönelik tutumunu etkilediği belirtilmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve çeşitlenmesi ile birlikte çocuklara serbest zamanlarını değerlendirmeleri için sunulan etkinlikler hem nicelik hem de nitelik olarak değişim göstermiştir. Çocukların eğlence biçimleri ve öğrenme yöntemleri teknolojik gelişmelerden etkilenmiş; serbest zamanlarını değerlendirme,

eğlenme ve öğrenme aracı olan kitapların yerini televizyon, tablet, cep telefonu ve bilgisayarların almıştır. Teknolojik gelişmelerin çocuklarda yeni bir yaşam biçimi yarattığı ve toplumsal ve bireysel bir alışkanlık olan kitap okuma alışkanlıklarını ise olumsuz olarak etkilediği belirtilmektedir. Teknolojik gelişmeler bu bağlamda, çocukların kitap okuma alışkanlıklarını da olumsuz yönde etkilemiştir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013).

Anlamaya yönelik temel dil becerilerinden olan okuma Türkiye’de çocukların, ilkokulun ilk yıllarında kazandıkları bir beceridir. İlkokul yılları çocuğun okumayı öğrenmesi ile birlikte okumaya yönelik ilginin belirlendiği ve okuma alışkanlığının temellerinin atıldığı bir dönemdir. Dolayısıyla okumaya yönelik olumlu tutum kazanılması ve okumanın bir alışkanlık olarak yerleşmesi için ilkokul yılları kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde çocukların serbest zamanlarında okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi mevcut durumun ve gereksinimlerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile serbest zamanlarında okuma alışkanlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

İlkokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile serbest zamanlarında kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma, tarama modeline dayalı betimleyici bir çalışmadır. Bir olaya veya konuya ilişkin olarak katılımcıların görüşlerinin ya da beceri, ilgi, tutum, yetenek ve benzeri özelliklerinin belirlendiği, benzer nitelikteki araştırmalara kıyasla daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalar, tarama araştırmaları olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2019).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya il merkezine bulunan, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ilkokula devam eden, araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve tipik gelişim gösteren 208 çocuk oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesi aşamasında, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün görüşleri alınmış ve il merkezinde bulunan orta sosyoekonomik düzeydeki ilkokullar belirlenmiştir. Belirlenen okullar arasından sınıf mevcudu ve ulaşılabilirlik açısından çalışma için uygun okullar seçilerek, yöneticileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Okul

yöneticilerinden bazıları eğitim öğretim faaliyetlerinin ve sosyal etkinliklerin kesintiye uğramaması için araştırmada yer almayı kabul etmemiş, çalışma grubu araştırmada yer almayı kabul eden bir ilkokuldan oluşturulmuştur. Çocukların % 27.4’si (n=99) kız, % 52.4’si (n=109) erkek, % 37.5 (n=78) ikinci sınıfta, % 28.8’i (n=60) üçüncü sınıfta % 33.7’si (n=70) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Veri toplama araçları

Araştırmada, çocukların sosyo-demografik bilgilerinin belirlenmesi amacı ile “Kişisel Bilgi Formu” ilkokul çocuklarının serbest zamanlarında kitap okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla “Okuma Alışkanlıkları Anketi”, çocukların okuma tutumlarını belirlemek amacıyla ise “Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada çocukların cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, anne-baba çalışma durumu, anne-baba yaş, anne-baba öğrenim düzeyi gibi aileye ilişkin bilgileri ve bilgisayar, tablet, cep telefonu kullanma alışkanlıklarına yönelik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Okuma Alışkanlıkları Anketi

Araştırmada çocukların okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından “Okuma Alışkanlığı Anketi” hazırlanmıştır. Okuma Alışkanlığı Anketi üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çocukların ne sıklıkta kitap okudukları ve okumaktan ne kadar keyif aldıklarına yönelik sorular, ikinci bölümde ebeveynlerinin kitap okuma sıklığı, evde kitaplık veya kütüphane bulunma durumu, ebeveynleri ile birlikte kütüphaneye gitme durumları gibi ebeveynler ile ilişkili sorular, üçüncü bölümde ise okulda kütüphane bulunma durumu, kitap okuma saati ve öğretmenler ile kitap okumaya yönelik yapılan paylaşımlar gibi okul ile ilişkili sorular yer almaktadır.

Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği

Okumaya yönelik tutum ölçeği ilköğretim öğrencilerinin (1-6.sınıflar) okumaya ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilmiş, Kocaarslan (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek, “Eğlenme Amaçlı Okuma” ve “Akademik Okuma” olmak üzere iki alt boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Çocuklar ölçekte yer alan maddeleri “Garfield” kedi karakterinin “çok mutlu”, biraz mutlu”, “biraz üzgün” ve “çok üzgün” olmak üzere

dört farklı duygu durumuna ait resimlerden birini seçerek cevaplamaktadır. Ölçekten alınan en yüksek puan 80 ve en düşük puan 20'dir. Çocukların ölçekten aldıkları puanlar arttıkça okumaya yönelik olumlu tutumları artmaktadır. Okumaya yönelik tutum ölçeği Ölçeğin Türkçe formu için Cronbach alfa katsayısı .88 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

İlkokul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile serbest zamanlarında kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesini amaçlayan bu araştırmada öncelikle ölçek kullanım izni alınmış, daha sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve gerekli izin temin edilmiştir. Uygulama süreci için okul idarecileri ile görüşülmüş ve uygulama süreci planlanmıştır. Ölçekler uygulanmadan önce çocuklara ve ailelerine araştırma hakkında bilgi verilmiş, toplanan verilerin yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacağı belirtilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılmaya gönüllü olan çocuklar ve

ailelerinden onam formu alınmıştır. Araştırmada ölçeklerin uygulama süresi toplam bir ders saati (40 dakika) sürmüştür. Verilerin analiz sürecinde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Öncelikle toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacı ile Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Yapılan analizde verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiş, analiz sürecinde ve Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır (Field, 2009).

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında toplanan verilerin analizine yer verilmiştir. Araştırmada çocukların sosyo-demografik özelliklerine ve okuma alışkanlıklarına göre okumaya yönelik tutumlarını değerlendirmeye yönelik analizlerde Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Okumaya yönelik tutum ölçeği puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları

Ölçek	Alt Ölçekler	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	sd
Okumaya Yönelik Eğlenme Amaçlı Tutum Ölçeği	Okuma	208	22	40	35.14	4.60
	Akademik Okuma	208	21	40	34.86	4.75
	Toplam	208	46	80	70.00	8.82

Tablo 1 incelendiğinde Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Eğlenme Amaçlı Okuma alt boyutundan alınan puanların 22 ve 40 arasında değiştiği, puan ortalamalarının ise 35.14 ± 4.60 olduğu görülmektedir. Akademik Okuma alt boyutundan alınan puanların 21 ve 40 arasında değiştiği ve puan ortalamalarının ise 34.86 ± 4.75 olduğu görülmektedir.

Araştırmada, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılarak çocukların sosyo demografik özelliklerine göre okumaya yönelik tutumları değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda sınıf düzeyine ($\chi^2 = .326, p > .05$), kardeş sayısına ($\chi^2 = 2.597, p > .05$), annenin çalışma durumuna ($z = -.369, p > .05$), babanın çalışma durumuna ($z = -.745, p > .05$), ayrı bir odaya sahip olma durumuna ($z = -1.693, p > .05$), bilgisayar/laptop sahip olma durumuna ($z = -.199, p > .05$), bir cep telefonuna sahip olma durumuna ($z = -.592, p > .05$), günlük olarak internette geçirilen süreye ($\chi^2 = 1.955, p > .05$), günlük olarak televizyon izleme sürelerine ($\chi^2 = 5.551, p > .05$), göre çocukların okuma

tutumu sıra ortalamalarının anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, çocukların okudukları kitapları kimin seçtiğine ($\chi^2 = 1.951, p > .05$), okumaktan keyif alma durumlarına göre ($\chi^2 = 7.710, p > .05$), kitapevine gitme sıklıklarına ($\chi^2 = 6.653, p > .05$), evde ($z = -1.594, p > .05$) ve sınıfta ($z = -1.289, p > .05$) kitaplık veya kütüphane bulunma durumuna göre, okulda okuma saati yapılma durumuna göre ($z = -1.136, p > .05$), ders kitabı dışında sahip oldukları kitap sayısına göre ($\chi^2 = 5.731, p > .05$) çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Çocukların sosyo demografik özellikleri ve kitap okuma alışkanlıklarına göre Okuma Tutumu Ölçeği Sıra Ortalamalarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların sosyo demografik özellikleri ve kitap okuma alışkanlıklarına göre Okuma Tutumu Ölçeği Sıra Ortalamalarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Sosyo demografik özellikler ve okuma alışkanlıkları	n	Sıra Ortalaması	X ² /Z***	p	Fark
Cinsiyet					
Kız	99	117.21	z=-2.910	.004*	
Erkek	109	92.86			
Okul dışında okuma sıklığı					
Her gün	129	112.07			1-4
Haftada birkaç kez	48	97.78	x ² =8.501	.037*	2-4
Ayda birkaç kez	24	91.71			
Hiç okumam	7	55.00			
Günlük kitap veya dergi okuma sıklığı					
Hiç okumam	11	28.00	x ² =25.68	.000*	1-2
1 saatten az	76	96.42	5	*	1-4
1-3 saat	87	112.24			2-3
3 saatten fazla	34	127.51			
Serbest zamanlarını değerlendirme biçimi					
Kitap okurum	83	128.15	x ² =23.70	.000*	1-2
Oyun oynarım	54	87.45	0	*	1-4
Televizyon izlerim	11	89.05			
Spor yaparım	39	83.28			
Bilgisayar/internette vakit geçiririm	13	111.73			
Diğer	8	87.13			
Sosyo demografik özellikler ve okuma alışkanlıkları	n	Sıra ortalaması	X ² /Z***	p	Fark
Okulda kütüphane veya kitaplık bulunma durumu	118	116.03	z=-3.173	.002*	
Evet	90	89.38			
Hayır					
Kütüphaneden kitap alma durumu					
Hiç	128	97.33	x ² =9.235	.000*	1-3
Ara sıra	61	108.03		*	2-3
Sürekli	19	141.45			
Ailenin çocuğa kitap alma durumu					
Sürekli alırlar	65	126.32	x ² =15.52	.000*	1-2
Ara sıra alırlar	119	98.51	5	*	1-3
Hiç almazlar	24	75.10			
Annenin kitap okuma sıklığı					
Hiç okumaz	62	96.15	x ² =7.357	.025*	1-3
Ara sıra okur	101	100.16			2-3
Her zaman okur	45	125.73			
Babanın kitap okuma sıklığı					
Hiç okumaz	90	91.17	x ² =10.08	.006*	1-2
Ara sıra okur	88	109.81	8		1-3
Her zaman okur	30	128.92			
Aile ile birlikte kütüphaneye gitme durumu					
Hiç gitmeyiz	123	95.61	x ² =9.837	.007*	1-3
Ara sıra gideriz	67	111.28			2-3
Sürekli gideriz	18	139.97			
Sosyo demografik özellikler ve okuma alışkanlıkları	n	Sıra ortalaması	X ² /Z***	p	Fark
Kitap okuma amacı					
Eğlenceli vakit geçirmek	74	111.46	x ² =14.00	.007*	1-3
Öğretmen ödev verdiği için	14	93.11	6		1-4
Annem istediği için	17	61.53			2-5
Babam istediği için	4	53.75			
Bilgi edinmek için	99	110.34			

*= $p < 0.05$, **= $p < .01$

***= Z değerleri Mann Whitney U test ve x^2 değerleri Kruskal Wallis Test sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 2' de çocukların okuma tutumu ölçeği puan ortalamalarının sosyo demografik özellikler ve okuma alışkanlıklarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek yapılan Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda, çocukların cinsiyetine göre okuma tutumu sıra ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($z=-2.910$, $p<.05$). Gruplar arası farka ilişkin Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre, kız çocuklarının okuma tutumu sıra ortalamaları erkek çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarından yüksektir.

Çocukların okul dışı zamanlarda kitap okuma sıklıklarına göre okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=8.501$, $p<.05$), gruplar arası fark Mann Whitney-U testi ile incelendiğinde her gün ve haftada birkaç gün kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının hiç kitap okumayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların günlük kitap veya dergi okuma sıklıklarına göre okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=8.501$, $p<.01$), günlük olarak üç saatten fazla, 1-3 saat arası ve bir saatten az kitap veya dergi okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, hiç kitap okumayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir. günlük olarak 1-3 saat arası kitap veya dergi okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, bir saatten az okuyan çocukların sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların serbest zamanlarında ilgilendikleri aktivitelere göre okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=23.700$, $p<.01$), serbest zamanlarında kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, serbest zamanlarında oyun oynayan ve bilgisayar/internette vakit geçiren çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda okulda kütüphane veya kitaplık bulunma durumuna göre çocukların okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($z=-3.173$, $p<.05$), okulunda kütüphane veya kitaplık bulunan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, okulunda kütüphane veya kitaplık bulunmayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların okumak için kütüphaneden ödünç kitap alma durumuna göre okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=9.235$, $p<.01$), kütüphaneden okumak için ödünç kitap alan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, kütüphaneden okumak için ödünç kitap almayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çocuklara ailesi tarafından okuması için kitap alınma durumuna göre çocukların okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=15.525$, $p<.01$), ailesi tarafından okuması için sürekli kitap alınan çocukların okuma tutumları sıra ortalamalarının, ailesi tarafından okuması için ara sıra kitap alınan ve hiç kitap alınmayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Annelerinin kitap okuma sıklığına göre çocukların okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=7.357$, $p<.05$), annesi her zaman kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, annesi ara sıra kitap okuyan ve hiç okumayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Babaların kitap okuma sıklığına göre çocukların okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=10.088$, $p<.05$), babası ara sıra ve her zaman kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, babası hiç kitap okumayan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların aileleri ile birlikte kütüphaneye gitme sıklığına göre okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=9.837$, $p<.05$), ailesi ile birlikte sürekli kütüphaneye giden çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, ailesi ile birlikte ara sıra kütüphaneye giden ve hiç gitmeyen çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Çocukların kitap okuma nedenlerine göre okuma tutumu ölçeği sıra ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı ($x_2=14.006$, $p<.05$), eğlenceli vakit geçirmek için kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, annesi ve babası istediği için kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu, bilgi edinmek için kitap okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarının, öğretmeni ödev verdiği için kitap

okuyan çocukların okuma tutumu sıra ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Araştırmada ilkökul öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile serbest zamanlarında kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların okuma tutumları cinsiyete göre incelendiğinde, kız çocuklarının okuma tutumları erkek çocuklardan daha yüksektir. Kız çocuklarının kitap okumaya karşı tutumlarının erkek çocuklardan daha olumlu olduğu söylenebilir. Araştırmanın bu sonucu yapılan çalışmalar ile benzer niteliktedir (Schooten ve Gloppe, 2002; Logan ve Johnston, 2009; Worrel et al., 2006; Balcı, Uyar ve Büyükkiz, 2009; Graham, Berninger ve Abbott, 2012; Başaran ve Altuner, 2016). Ayrıca kız çocuklarının okuma motivasyonunun erkek çocuklardan daha fazla olduğu belirtilmektedir (McGeown, 2015). Araştırmanın bu sonucunun erkek ve kız öğrencilerin ilgi alanlarının farklı olmasından, erkek öğrencilerin serbest zamanlarında daha çok spor etkinliklerine, kız öğrencilerin ise okuma ve akademik etkinliklere yönelmelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda çocukların okul dışında kitap okuma sıklığına göre okuma tutumları incelendiğinde, her gün ve haftada birkaç gün kitap okuyan çocukların hiç okumayan çocuklara göre okuma tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise çocukların günlük kitap ya da dergi okuma sıklığına göre okuma tutumları incelendiğinde, hiç kitap ya da dergi okumayan çocukların günde bir saatten daha az, 1-3 saat ve 3 saatten fazla kitap ya da dergi okuyan çocuklara göre okuma tutumlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Kitap okuma sıklığı okuma alışkanlığının önemli göstergelerinden birisi olarak belirtilmektedir (Balcı, Uyar ve Büyükkiz, 2012). Okumaya yönelik tutumun okumanın niceliğini ve niteliğini etkilediği, okuma eyleminin sıklığını belirlediği ifade edilmektedir (Başaran ve Ateş, 2009). Bu bağlamda okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olan çocukların kitap okuma sıklığının daha fazla olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalarda araştırmanın bu sonucunu ile benzer nitelikte, okuma alışkanlığı ile okuma tutumunun göstergesi olarak kabul edilen kitap okuma sıklığı arasında anlamlı ilişki olduğu belirtilmektedir (Clark ve Foster, 2005; Akkaya ve Özdemir, 2013).

Araştırmada, çocukların serbest

zamanlarında yaptıkları aktivitelere göre okuma tutumları incelendiğinde; serbest zamanlarında kitap okuyan çocukların, oyun oynayan ve spor yapan çocuklara göre okuma tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bu sonucu çocukların serbest zamanlarında kitap okumayı tercih etmeleri okumaya karşı olumlu tutumlarının, ilgi ve motivasyonlarının bir sonucu olabileceği düşünülmektedir. Çocukların serbest zamanda kitap okumaları okuma alışkanlıklarının bir göstergesi olarak ele alındığında, serbest zamanlarını oyun oynama veya spor yapma yerine kitap okumaya ayıran çocukların okumaya karşı olumlu tutumlara sahip oldukları söylenebilir. Başaran ve Altuner (2016) okuma alışkanlığının okumaya karşı geliştirilen olumlu tutumla doğrudan ilişkisi olduğunu belirtmektedir.

Araştırmada, okulda kütüphane ya da sınıf kitaplığı bulunma durumuna göre çocukların okuma tutumları incelendiğinde; kütüphane ya da sınıf kitaplığı bulunan okulda öğrenim gören çocukların okuma tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca kütüphaneden sürekli okumak için ödünç kitap alan çocukların, ara sıra ödünç kitap alan ve hiç kitap almayan çocuklara göre okuma tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocuklara kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında ve okumaya yönelik olumlu tutum geliştirilmesinde kitaba kolay ulaşmanın önemli bir kriter olduğu belirtilmektedir (Adeche, 2009). Okulda kütüphane ya da sınıf kitaplığı bulunması çocukların kitaba ulaşımını kolaylaştırmakta ve çocuklara ilgilerini çekebilecek birçok kitap seçeneği ve daha fazla kitap okuma olanağı sunmaktadır. Okulda kütüphane ya da kitaplığın bulunması çocukların kitaplara olan ilgilerini ve okuma alışkanlığını pekiştirerek okumaya yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini desteklemiş olabilir. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ile kütüphaneyi kullanma sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Kurulgan ve Çekerol, 2008). Okul ve sınıf kütüphanelerinin azlığının okuma becerileri ve okuma alışkanlığını olumsuz etkileyen etmenlerden birisi olduğu ifade edilmektedir (Güner vd., 2014).

Araştırma sonucunda anne ve babası kitap okuyan, ebeveynleri tarafından kitap alınan, ebeveynleri ile birlikte kütüphaneye giden çocukların okuma tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda ebeveynlerin düzenli kitap okumalarının, çocukları ile birlikte kütüphaneye gitmelerinin ve çocuklarına sık sık kitap almalarının, çocukların okumaya yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerinde etkili olduğu; anne ve babanın düzenli olarak kitap okumalarının,

çocukların anne ve babalarını model alarak okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini destekleyebileceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocuğu ile birlikte kütüphaneye gitmesi ve çocuğuna sürekli kitap alması çocukların kitapla daha fazla etkileşim kurmasında, okumaya ilgi duymasına ve okumaya yönelik olumlu tutum geliştirmesinde etkili olmuş olabilir. Evde okuma ortamının zenginliğinin ve aile üyelerinin okuma alışkanlıklarının çocukların okumaya yönelik tutumlarını etkilediği belirtilmektedir (Nootens vd., 2019). Anne ve babanın kitap okuma konusunda tutum ve davranışlarının çocuğun kitap okuma alışkanlığı kazanmasında doğrudan etkili olduğu ifade edilmektedir (Temizyürek, Çolakoğlu ve Coşkun, 2013). Deniz (2015) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerinin kitap okumalarında en çok etkili olan kişilerin aileleri olduğu belirtilmektedir. Ailelerin okuma alışkanlığının yetersiz olması okuma becerilerini olumsuz etkileyen etkenlerden birisi olduğu (Güner vd., 2014) ve evde okuma ortamının kitap okuma tutumunun önemli bir yordayıcısı olduğunu belirtilmektedir (Kleijnen, vd., 2015). Mullan (2010) annelerin okuma için harcadıkları zaman ile kız çocukların okuma için harcadıkları zaman arasında ilişki olduğunu belirtmektedir. Pfof, Schiefer ve Artelt (2016) ebeveynlerin okuma alışkanlıkları ile çocukların okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin ebeveynlerin çocuklarına rol model olması ve kendisi okuyan ebeveynlerin çocuklarına da okuma fırsatı sağlayarak daha fazla destek olması ile açıklamaktadır.

Araştırma sonucunda çocukların kitap okuma nedenlerine göre okuma tutumları incelendiğinde, eğlenmek için kitap okuyan çocukların okuma tutumlarının, anne ve babası istediği için kitap okuyan çocukların okuma tutumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenmek için kitap okuyan çocukların okuma tutumları, öğretmeni ödev verdiği için kitap okuyan çocukların okuma tutumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların anne, baba veya öğretmenleri istediği için değil, eğlenmek ve öğrenmek için kitap okumaları okumaya karşı içsel motivasyona sahip olduklarını göstermektedir. Kitap okumaya karşı iç motivasyona sahip olmanın okumaya yönelik olumlu tutumun göstergesi olduğu söylenebilir. Eğlenmek ve öğrenmek için kitap okuyan çocukların okumayı eğlenceli ve yararlı bir etkinlik olarak görmelerinin okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerine sebep olduğu düşünülebilir. Logan, Medford ve Hughes (2011) çocukların okumaya yönelik içsel

motivasyonlarının okuma alışkanlıklarında ve okuduğunu anlama becerilerinde gelişmeye katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Wang ve Guthrie (2004) ise içsel motivasyonun okuduğunu anlama becerisini olumlu yönde, dışsal motivasyonun ise olumsuz olarak yordadığını ifade etmektedir. Benzer şekilde Yıldız ve Akyol (2005) da içsel motivasyonun okuduğunu anlama becerisi ve okuma alışkanlıklarına olumlu etkisinin olduğunu altını çizmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada çocukların okuma tutumu cinsiyete, kitap okuma sıklığına, serbest zamanlarında yaptıkları aktivitelere, okulda kütüphane veya sınıf kitaplığı bulunma durumuna, anne ve babanın kitap okuma sıklığına, ebeveynlerin çocuklarına kitap alma sıklığına, çocukların ebeveynleri ile birlikte kütüphaneye gitme sıklığına, okudukları kitap hakkında ebeveynleri veya öğretmenleri ile sohbet etme sıklığına, çocukların kitap okuma nedenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda kız çocuklarının, okul dışı zamanlarda kitap okumaya her gün veya haftada birkaç gün zaman ayıran, serbest zamanlarını kitap okuyarak değerlendiren, okulunda kütüphane veya sınıf kitaplığı bulunan, kütüphaneden okumak için kitap alan, anne ve babası kitap okuyan, ebeveynleri tarafından kitap alınan, ebeveynleri ile birlikte kütüphaneye giden, eğlenmek ve öğrenmek amacıyla kitap okuyan çocukların okuma tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Aile ve öğretmenlerin çocuklarda okumaya yönelik olumlu tutum geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu göz önüne alındığında ailelerin ve öğretmenlerin kendilerinin de sık sık kitap okuyarak çocuklara model ve rehber olmaları gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca kitap okumanın çocukların gelişimleri ve akademik başarıları üzerindeki olumlu etkilerine yönelik eğitimciler aileleri bilgilendirmeli ve aileler bilinçlendirilmelidir. Ailelerin çocuklarına sık sık kitap almasının okumaya karşı olumlu tutum geliştirdiği göz önüne alındığında aileler çocukların kitaplarla etkileşim kurmasını ve kitaba kolay ulaşmasını sağlamalıdır. Bu bağlamda aileler çocuklarına kitap alma konusunda duyarlı olabilir, kütüphane imkânları geliştirilebilir ve evde kitaplıklar oluşturulabilir. Ayrıca aileler çocukları ile birlikte sık sık kütüphaneye giderek çocuklarda erken yaşlardan itibaren kütüphane kullanma alışkanlığı ve bilinci oluşturabilir. Öğretmenler ve okul yöneticileri, okul kütüphanelerinin kitap çeşitliliği açısından zenginleştirilmesi, kullanımı ve özendirilmesi konusunda okullarda gerekli

alışmaları yürütmelidir. Kütüphane kullanımının eğitim ęretim sürecinin bir parçası olarak görülmeli ve çocuklarda kütüphane bilinci oluşturulmalıdır.

Bu araştırma ilkokul dönemindeki 208 ocuk ile sınırlıdır. Farklı eğitim kademelerinde veya daha büyük örneklem gruplarında öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ve okuma alışkanlıklarının incelenmesine yönelik araştırmalar planlanabilir. Araştırma ayrıca, çalışma kapsamında belirlenen değişkenler ile sınırlıdır. Farklı yaş gruplarına özgü değişkenlerin okuma tutumu ile ilişkisini inceleyen çalışmalar yapılabilir

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. Ü., Güngör, A. 2006. İşbirlikli öğrenme yönteminin okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı ve okumaya yönelik tutum üzerindeki etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*; 48(48): 481-502.
- Adeche, A. E. 2009. Developing reading habits and skills in schools. *Library Herald*; 47(1): 15-22.
- Akkaya, N., Özdemir, S. 2013. Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi (İzmir-Buca Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 2 (1): 75-96.
- Aksaçlıoğlu, A. G., Yılmaz, B. 2007. Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*; 21(1): 3-28.
- Akyol, H. 2005. Türkçe ilk okuma yazma öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Balcı, A. 2009. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*; 6(11): 265-300.
- Balcı, A., Uyar, Y., Büyükkız, K. K. 2012. İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları, kütüphane kullanma sıklıkları ve okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*; 7(4): 965-984.
- Başaran, M., Altuner, Ş. 2016. İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yozgat örneği). *1.Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı 2.Cilt*, 582-592.
- Başaran, M., Ateş, S. 2009. İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 29(1): 73-92.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. 2019. Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. 26. Baskı. Ankara: Pegem Yayınları.
- Chotithama, S., Wongwanich, S. 2014. The reading attitude measurement for enhancing elementary school students' achievement. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*; 116: 3213 – 3217.
- Clark, C., Foster, A. 2005. Children's and young people's reading habits and preferences: the who, what, why, where and when. U.K.: National Literacy Trust.
- Çakıroğlu, O., Palancı, M. 2015. Reading attitude scale: The reliability and validity study. *International Journal of Human Sciences*; 12(1): 1143-1156.
- Deniz, E. 2015. Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*; 3(2): 46-64.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P., Durualp, E. 2013. Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*; 2(1): 115-132.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage Publications.
- Gönen, M., Çelebi Öncü, E., Işıtan, S. 2004. İlköğretim 5., 6., ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*; 32(164): 7-34.
- Graham, S., Berninger, V., Abbott, R. 2012. Are attitudes toward writing and reading separable constructs? A study with primary grade children. *Reading & Writing Quarterly*; 28(1): 51-69.
- Güner, H., Çelebi, N., Kaya, G. T., Korumaz, M. 2014. Neoliberal eğitim politikaları ve eğitimde fırsat eşitliği bağlamında uluslararası sınavların (PISA, TIMSS ve PIRLS) analizi. *Journal of HistoryCultureand Art Research*; 3(3): 33-75.
- İnnalı, Ö. H., Aydın, İ. S. (2014). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okur öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*; 9(9): 651-682.
- İşcan, A., Arıkan, B. İ., Küçükaydın, M. A. 2013. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya ilişkin tutumları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*; 4(11): 1-16.

- Karadağ, R. 2014. Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest Veri Tabanları Örneklemi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi; 35: 1-17.
- Kleijnen, E., Huysmans, F., Ligvoet, R., Elbers, E. 2017. Effect of a school library on the reading attitude and reading behaviour in non-western migrant students. *Journal of Librarianship and Information Science*; 49(3): 269-286.
- Kocaarslan, M. 2016. Adaptation of reading attitude survey with "Garfield" picture for 1-6th grade students to Turkish. *Elementary Education Online*; 15(4): 1217-1233.
- Kurulgan, M., Çekerol, G. S. 2008. Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*; 8(2): 237-258.
- Lazarus, B. D., Callahan, T. 2000. Attitude toward reading expressed by elementary school students diagnosed with learning disabilities. *Reading Psychology*; 21: 271-282.
- Liu, F. 2010. Reading abilities and strategies: A short introduction. *International Education Studies*; 3(3): 153-157.
- Logan, S., Johnston, R. 2009. Gender differences in reading ability and attitudes: examining where these differences lie. *Journal of Research in Reading*; 32(2): 199-214.
- Logan, S., Medford, E., & Hughes, N. 2011. The importance of intrinsic motivation for high and low ability readers' reading comprehension performance. *Learning and Individual Differences*; 21: 124-128.
- McGeown, S. P. 2015. Sex or gender identity? Understanding children's reading choices and motivation. *Journal of Research in Reading*; 38(1): 35-46.
- McKenna, M. C., Kear, D. J. 1990. Measuring attitude toward reading: A new tool for teachers. *The Reading Teacher*; 43(8): 626-639.
- Mol, S. E., Bus, A. G. 2011. To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*; 137(2): 267-296.
- Mullan, K. 2010. Families that read: A time-diary analysis of young people's and parents' reading. *Journal of Research in Reading*; 33: 414-430.
- Nootens, P., Morin, M. F., Alamargot, D., Gonçalves, C., Venet, M., Labrecque, A. M. 2019. Differences in attitudes toward reading: A survey of pupils in Grades 5 to 8. *Frontiers in Psychology*; 9: 27-73.
- Pfost, M., Schiefer, I. M., Artelt, C. 2016. Intergenerational continuity in attitudes toward reading and reading behavior. *Learning and Individual Differences*; 51: 179-188.
- Ramsden, S., Richardson, F. M., Josse, G., Shakeshaft, C., Seghier, M. L., Price, C. J. 2013. The influence of reading ability on subsequent changes in verbal IQ in the teenage years. *Developmental Cognitive Neuroscience*; 6: 30-39.
- Schooten, E., Glopper, K. 2002. The relation between attitude toward reading adolescent literature and literary reading behavior. *Poetics*; 30: 169-194.
- Seitz, L. 2010. Student attitudes toward reading: A Case Study. *Journal of Inquiry & Action in Education*; 3(2): 30-44.
- Sever, S. 1995. Türkçe öğretiminde tam öğrenme. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Tanju, E. H. 2010. Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Aile ve Toplum*; 6(22): 30-39.
- Temizyürek, F., Çolakoğlu, B. K., Coşkun, S. 2013. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*; 11(2): 114-150
- Wang, J. H., Guthrie, T. J. 2004. Modeling the effect of intrinsic motivation, extrinsic motivation, amount of reading, and past reading achievement on text comprehension between U.S. and Chinese students. *Reading Research Quarterly*, 39; 2: 162-186.
- Worrell, F. C., Roth, D. A., Gabelko, N. H. 2006. Elementary reading attitude survey (ERAS) scores in academically talented students. *Roeper Review*; 29(2): 119-124.

- Yalçın, A. (2002). Türkçe öğretim yöntemleri. Yeni Yaklaşımlar: Ankara.
- Yıldız, C., Okur, A. (2007). İlköğretim okullarındaki okuma etkinliklerinde göz ardı edilen bir konu: sözcük öğretimi. Türklük Bilimi Araştırmaları; 27(27): 753-773.
- Yıldız, M. 2013. The role of the reading motivation, reading fluency and reading comprehension on Turkish 5th graders' academic achievement. Turkish Studies; 8(4): 1461-1478.
- Yıldız, M., Akyol, H. 2011. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi; 31(3): 793-815.